

CAPUT V.

*De morbis pectoris.**De asthma.*

DIFFICULTATEM spirandi plurimae, eaeque inter se multum diversae, causae efficiunt. Quidquid enim facit, ut circumfus aër solito minus prompte in pulmonis intima penetret, morbum hunc concitat. Ad respirationem autem inprimis necessarium est, ut thorax dilatetur; quod septi transversi, musculorum intercostalium, & illorum, qui abdomini incumbunt, motionibus peragitur. Juxta illud, opus est aërem in asperam arteriam recipi; cum hujus igitur meatus tumore, vel humoribus viscidioribus, sunt interclusi, spiritus aegre trahitur. Deinde ipsius spirabilis elementi ratio hic habenda est; si enim gravius solito aut levius sit, visceris hujus vesiculas, in quas irruit, haud satis magna vi distendet. Sensus etiam ipsius pulmonis non raro hanc aegritudinem infert. Vidi nempe nonnullos, qui cum sub crasso urbis aethere satis commode agerent, rus petentes ab aëre fereno, qui plerisque hoc incommodo laborantibus levamen efficit, in gravissimam dyspnoeam sunt delapsi. Respirationis denique impedimentis

ad 2

adnumerari debet sanguinis per pulmonem difficilis transitus. Id autem variis modis evenire posse manifestum est; tam scilicet ipsius cordis, quam sanguinis vitio. Cordis vis debilior sanguinem minus propellit; hic vero, si forte nimis crassus fuerit, aegrius movetur, & in canalibus suis quodammodo haerens aëris officium perturbat & moratur. Plures morbi hujusce causae enumerari possint; sed istae sunt praecipuae, quarum aliae aliis conjunctae ineluctabile interdum exitium procreant.

MULTIPLEX hoc malum multiplicem postulat medicinam; in omni autem ejus genere auxilium est, nisi aliquid prohibet, in sanguinis detractio. Neque id satis est: vomitus etiam, si pituita tenax pulmonem aut ventriculum gravat, apprime utilis est; & is quidem frequenter repetitus. Alvum laxam habere oportet, quae catharticis tamen vehementioribus minime sollicitanda est; satis plerumque ad hanc rem erit singulis noctibus pilulas dare, ex paribus portionibus *pilulae Rufi* & *gunmi ammoniaci* confectas. Aegro cibis & potionibus flatulentis quibusve omnino interdiceri oportet. Exercitationibus fere ad lassitudinem; & fricationibus, praecipue inferiorum partium, & per se ipsum, & per alios, usque ad sudorem, fere utendum est.

IN ipsis accessionibus, quantum potest, spiritus angustiam levare oportet. Id faciunt, si humores viscosi sunt & tenaces, *oxymel scilliticum aquae cinnamomi simplicis* commistum; *alium*

lium, sive crudum, sive conditum. Sin autem nervorum liquor in culpa est, gummi omnia graveolentia, in primis *lac ammoniaci* dictum conveniunt. At meminisse convenit, anodyna remedia, quae in priore casu pestifera sunt, in hoc plurimum proficere, *salibus* nempe, aut *spiritibus volatilibus* dictis, conjuncta; inter hujusmodi vero compositiones non alia praestantior est illa, quae nomine *elixiris paregorici* prostat.

SED enim cum nonnulli, vitio aliquo corporis aut humorum, levissimis quibusve de causis in hunc morbum incidant; quibus modis eum praecavere oporteat, dicendum est. Ratio igitur cum temperamenti aegrotantis, tum ipsius morbi naturae, hic haberi debet. Illud, si calidum sit, refrigerantia & acida, mitiora tamen, postulat; inter quae praestant *acetum* & *oxymelita* quaecunque. Sin corporis constitutio sit frigidior, calefacientia nonnulla usui erunt; qualia sunt, *radix enulae campanae*, *zedoariae*, *sagapenum*, *myrrha*, & confimilia. Vomitum in utroque subinde ciere convenit: alvumque lenibus cathartics, quae non nimis sollicitent, quale est *sal Glauberi* dictum, subducere. Aqua pro potu commodissima est, adjecto vini paululo.

QUONIAM autem in omni hoc morbo sanguis plus minus effervesceat, huic excandescientiae nobili illo remedio *cortice Peruviano*, iis praesertim temporibus assumpto, quibus recurrere soleat difficultas respirandi, occurrere

re

rere optimum erit. Et novi quidem illum, commisso *cinnabari antimonii*, nonnunquam insigniter profuisse.

POSTREMO id minime praetermitti debet, quod fonticuli, quos vocant, supra scapulas inusti suspiriosis quibuscunque sint auxilio. Et hos quidem non solum humores emittendo, sed & distensionem nervorum nimiam minuendo, tam in hoc, quam in aliis quibusdam morbis prodesse, fas est credere.

CAUTE tamen in his omnibus agere oportet. A nimis frequentibus sanguinis detractionibus hydropis metus est. Senibus nocet nimia aquae potio. Exercitationes vehementiores spiritum augustum faciunt. Magna denique acidorum copia fibrillas nervorum confringendo anhelitum difficilem reddit. Ita modus etiam in ipsa medicina servandus est.

DE hoc autem, simulque de aliis pectoris morbis, consuli velim Laurentium Bellini *De morbis capitis, pectoris, &c.*

—